

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

51. An qui sine vi, & fraude, sed tantum suasionibus, & precibus impedit,
ne beneficium, aut Cathedra conferatur digniori, teneatur aliquid digniori
restituere? Ex p. 3. t .6. & Misc. 2. r. 34.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

qui de intentione interna, sed de facto ipso exteriori, quod quidem indicatur iniustum, quando eo modo fit ut noceat alteri, & non ad utilitatem propriam, & hoc constare potest ex ipso modo, quo impedimentum præstat proximo ad consequendum bonum sibi debitum, vel quando datur occasio de eius nocuimento, quæ occasio necessaria non erat ad utilitatem propriam neque ad utendum iure suo.

8. Hoc autem, quod Valentia duplici verificatur exemplo. Primum est; quando riuus aquæ per vnus fundum deriuatur ad agrum alterius, & ille ad cuius agrum pius accedit, aquam aut præcindendo venas, aut fossa aliqua sibi inutili, impedit, ne deriuetur ad agrum alterius, tunc enim ex facto ipso malus animus nocendi constat, & obligatio ad restitutionem, quam non incurreret, si utendo iure suo in proprio agro tantum aqua infunderet ut parum alteri superesset, ut diximus in primo intellectu.

9. Secundum exemplum in legibus citatis constituitur, quando aliquis aquam pluuiam ab agro proprio diuerit, quæ quidem ex illa deriuatione alteri nocet; Nec datur actio, neque obligatio restituendi. Si tamen poterat, sine alterius nocuimento, proprium damnum impedire, ex illo facto; alteri nociuo constat malus animus, & datur actio de iniuria, & obligatio ad restituendum, non ex malo animo interiori, sed ex facto exteriori malum animum, prauamque & iniquam voluntatem ostendere.

Et ita ex supradictis apparet, me in hoc casu satis probabiliter consuluisse, Titium, ad nullam restitutionem teneri Sempronio, & ita mecum senserunt viri docti.

R E S O L. L.

An qui precibus, & suasionibus adducit collatorem beneficii Ecclesiastici, vel Cathedraliam determinatum ad conferendum beneficium, vel Cathedraliam Titio, vel sibi, vel alteri iniquo digno conferatur, teneatur ad restitutionem?

Et quid est dicendum, si hoc quod ex malo animo, & odio faciat?

Et quid, si alicui res ex iniuria debita non erat, sed conferenda ex libera voluntate, aut tunc, qui sine vi, aut fraude Collationem suasionem, aut precibus mouet, ut officium, legatum, hæreditatem, &c. non conferat ei, cui animo destinaret, sed sibi, vel alteri iniquo, ut non peccet, contra iustitiam, nec teneatur ad aliquam restitutionem; etiam si totum hoc ex odio efficiat?

Et ex doctrina huius Res. multa dubia solui possunt. Ex part. 3. tr. 5. & Misc. 1. Resol. 53.

Sup. hoc supra in ref. 48. §. Verū, & §. Quarto, & in ref. 49. & infra in Ref. seq.

§. 1. **A**ffirmatiue respondent Paludanus in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. Syluester per. restitutio 3. q. 12. Caietanus in 2. 1. q. 62. art. 2. & Bannez dub. 12. concl. 7. Navarra de rest. lib. 3. c. 5. n. 10. Gasias de benef. tom. 2. part. 7. c. 16. n. 30. Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 2. art. 2. dub. 8. concl. 3. & communiter Thomista cum Villalobos in sum. 1. 1. ar. 21. diff. 4. n. 9. vbi sic asserit. [El que haze que el beneficio, ò cathedra se de al digno dexando al mas digno, aunque lo haga con solos ruegos sin fuerza, esta obligado à restituirl al mas digno. El fundamento es porque fuera de quebrar la justicia distributiva hizo daño al mas digno contra iusticia commutativa, et es cosa que estava ya cerca de tenerla; de manere que si el distribuydor estava determinado firmamente de dar el beneficio, ò cathedra al mas digno, que sino fuera por la persuasión à restituirl le todo ò casi todo, y sino estava tan cerca como esto estava obligado à restituirl conforme à la propinquidad el otro tenia.] Ita Villalobos, qui etiam citat Aragonium, & Couarruiam.

2. Sed ego contrariam sententiam probabilem etiam esse puto; etiam si hoc quis malo animo, vel ex odio faciat. Et ita docent Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 18. num. 128. Valentia tom. 3. dist. 5. q. 7. punct. 2. Navarra cap. 17. num. 72. Sa per. restitutio. num. 22. Sotus de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. Turrianus & Layman ubi infra. Syluester in 2. 2. q. 62. art. 4. concl. 2. cum aliis. Et ratio est, quia Titius, v. g. non habet ius nisi in libera voluntate collatoris; ergo si relinquitur collatorem in sua libertate, non censetur hoc ius violare. Igitur cum, v. g. preces, munera, blanditiæ, &c. non repugnent libertati (non enim collator involuntarie censetur facere, quod ita inductus facit) nullo modo Titio iniuriam inferat. Ergo, &c. Malus vero animus non obligat ad restitutionem, quia non est peccatum contra iustitiam, sed contra charitatem.

3. Ex his inferitur etiam contra Sotum in 4. dist. 15. q. 2. ad vlt. argumentum. Richardum art. 4. q. 4. ad vlt. 7. Paludanum qu. 7. art. 2. Syluestrum verb. restitutio. 3. q. 12. & alios; si alicui res ex iniuria debita non erat, sed conferenda ex libera voluntate, tunc qui sine vi, aut fraude collatorem suasionem, aut precibus mouet, ut officium legatum, hæreditatem, &c. non conferat ei, cui animo destinaret, sed sibi, vel alteri, is contra iustitiam non peccat, & ideo ad nullam restitutionem tenetur, etiam si totum ex odio efficiat, ex ratione supra allata. Ita Layman in Theol. mor. lib. 3. tit. 5. ar. 2. c. 7. n. 1. Turrianus in 2. 2. tom. 1. dist. 16. dub. 1. n. 5. & 7. & DD. citati; hinc ego his diebus liberaui ab onere restitutionis quemdam, qui suaserat domino, qui liberatum seruum in testamento relinquebat, ut illum liberum non relinqueret; nam in voluntate domini erat, dimittere aut non dimittere mancipium, ex qua doctrina multa dubia solui possunt.

R E S O L. II.

An qui sine vi, & fraude, sed tantum suasionibus, & precibus impedit, ne beneficium, aut Cathedraliam conferatur digniori, sed digno, teneatur aliquid digniori restituere? Ex p. 3. tract. 6. & Misc. 2. Ref. 34.

§. 1. **D**E hac questione alibi dictum est, & affirmatiuam sententiam præter Caietanium in 2. 2. dist. 15. q. 2. art. 2. tenent ex neotericis duo viri doctissimi, Vasquez de benef. c. 2. §. 3. dub. 19. maner. 140. & Villalobos in sum. tom. 2. tract. 11. diff. 4. numer. 9. vbi sic ait. [El que haze que el beneficio, ò cathedra se de al digno dexando al mas digno, aunque lo haga con solos ruegos sin fuerza, ni fraude, esta obligado à restituirl al mas digno. El fundamento es, porque fuera de quebrar la justicia, hizo daño al mas digno contra iusticia commutativa, en cola que estava ya à cerca de tenerla, de manere que si el distribuydor estava determinado firmamente de dar el beneficio, ò cathedra al mas digno, de fuerete, que sino fuera por la persuasión, infaliblemente le lleuara, tundra obligacion à restituirl le todo, ò casi todo; y sino estava tan cerca como esto, estava obligado à restituirl conforme à la propinquidad que el otro tenia.] Sic ille, qui citat Aragon. & Couarruiam.

2. Sed si hæc opinio esset vera, heu quam multum Aulis Principum, & Prælatorum Ecclesiasticorum tenerentur ad restitutionem. Ideo contrariam sententiam probabilissimam esse censeo, quam præter Lessium, lib. 2. cap. 12. dub. 18. num. 129. Valentiam tom. 3. dist. 5. q. 8. punct. 2. Sotum lib. 4. q. 6. art. 3. Navarra in maner. cap. 17. n. 72. & alios tenent nouissime Syluester in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 2. quarum 25. concl. 1. Filliac. tom. 2.

tom. 2. tr. 32. c. 8. n. 185. & Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. n. 2. c. 6. n. 1. ubi sic asserit. Probabile est, quod neque si contra iustitiam peccet, vel ad restitutionem teneatur, qui, Ecclesiastici beneficii collatorem, iam determinatum ad alicui conferendum suatione, aut precibus eo perducit, ut sibi, vel alteri etiam minus digno conferatur. Ita Layman, qui citat etiam Adrianum, Toletum, & Sa. Vide etiam Azorium p. 3. lib. 4. c. 9. n. 3.

3. Ratio est, ut bene explicat Gutierrez can. 99. lib. 3. c. 1. n. 47. cum aliis, nam qui confert Ecclesiasticum beneficium, proprie nullam iniuriam infert digniori, si eo praetermissio conferat minus digno, & consequenter contra Valsq. ubi supra, neque ille iniuriam infert, qui collatorem suatione, aut precibus, ad id faciendum monet; neque collatoris peccato ita suadens cooperatur adversus dignorem, vnde neuter restitutionem illi facere tenetur, quippe ei beneficium proprie, & strictè debitum non erat. Post hæc scripta inveni Bonacinam de contr. disp. 1. q. 2. punct. 12. n. 7. primam sententiam cum Valsquez, & aliis tenere; sed tu turò potes secundam opinionem amplecti.

RESOL. LII

An acceptum pro eo, quod ex charitate solum aut alterius virtutis obligatio erat debitum, quis teneatur restituere?

Et an iudex, si forte circa litem aliquam est varietas opinionum, & sententiarum, ut iudici liberum sit vivamlibet partem in iudicando sequi, possit aliquid recipere ab una parte, ut in eius potius favorem iudicet sine onere restitutionis?

Absolue chancellor est a vit. quest. 7. no se imprima. porque en la impressiõ mas nonissima viene quitado el texto de dicha question. Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 55.

§. 1. Affirmatiuè respondet Medina de restit. q. 271. Nauarrus cap. 17. n. 33. Salonius in 2. 2. q. 62. art. 5. contr. 3. Couarruias n. reg. peccatum. part. 2. §. 2. Carbo de rest. q. 5. & alij, vnde ex mente dictorum, si alicui detur aliquid ne fornicetur, ne blasphemet, &c. esset restituendum.

2. Sed contrariam sententiam puto probabiliorem, quam tuerent Sotus de iust. lib. 4. q. 7. art. 2. Valentia in 2. 2. qu. 6. punct. 5. & Lessius lib. 2. c. 14. dub. 9. n. 72. qui n. 69. excipit ea, quæ nullam habent difficultatem, vt odium deponere.

3. Sed nec istud, vt observat Tannerus in 2. 2. disp. 4. quest. 6. dub. 10. n. 291. caret difficultate, & voluntatis mortificatione. Ergo ita faciens, & aliquid accipiens non teneretur ad restitutionem. Notandum est tamen, stante iure naturali, quod si forte circa litem aliquam ea est varietas sententiarum, vt iudici liberum sit vivamlibet partem in iudicando sequi, esse contra iustitiam si iudex aliquid ab una parte accipiat, vt in eius potius favorem iudicet, vnde in tali casu iudex tenetur ad restitutionem. Ita Tannerus ubi supra, numer. 290.

4. Licet contrariam sententiam stando in solo iure naturæ doceat Lessius in editione Parisiensi apud Bolum Theodoricum anno 1618. num. 64. quia non tenetur ad alteram determinatè, sed liberum ei est, sequi quam maluerit; ergo si aliquid accipiat, vt hanc sequatur potius, quam illam, non facit ulli iniuriam, Consequenter patet, quia cum res non est debita, non est contra iustitiam (si solum ius naturæ spectemus) exigere pro ea re pretium, si alioquin pretio sit aestimabilis. Deinde in tali casu non accipitur pretium pro iustitia sententiæ; sed quia in hac causa hæc opinio præfertur isti, ad quod nullo modo iur-

de tenebatur. Cæteras rationes vide apud Lessiũ, quæ omnia procedunt secluso iure positivo, quod tamen id fieri prohibet, vt ipsemet Lessius loco ultimo cit. docet

RESOL. LIII.

An electores ad Maioratum, ad Cathedralis, Capellani, &c. & qui debent eligere pauperes, pro dividenda elemosyna, possint sine onere restitutionis pro his actibus aliqua munera recipere?

Et quid est dicendum, quando dantur duo vota æqualia, an possit iudex sine onere restitutionis accipere aliquid pro electione partis, pro qua ferat sententiam?

Et notatur Iudices, & Ministros publicos accipientes munera, sola lege positiva sibi prohibita, non esse obnoxiosos restitutioni, in foro conscientia, nulla expectata sententia, quando data fuerunt ex mera liberalitate, & amicitia, aut ex gaudio, & gratitudine. Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 59.

§. 1. Negatiuæ sententiæ tanquam probabiliori adhareo per ea, quæ adducit Sayrus in Clauis Regiæ, lib. 10. tract. 5. cap. 3. num. 8. Turrianus in 2. 2. disput. 4. dub. 3. Rebellius part. 2. lib. 18. c. 20. num. 1. Lessius lib. 2. cap. 14. num. 67. & alij. Et ratio est, quia omnia supradicta non conceduntur ab Electoribus, sed à fundatoribus, testatoribusque, & institutoribus Emphyteutis: quare posito quod quis sit Dominus directus, & quod alij munus electorum, aut testamentariorum spontè & voluntariè, minimeque coactè acceptarint, tenentur ex officio, & veluti ex contractu ad hanc electionem, quæ est intrinseca muneri, quod spontè & liberè acceptarunt: per hanc acceptationem se ad id spontè obligarunt; quare non possunt postea aliquid pro ea electione accipere, & tenentur ad restitutionem pretij, si quod fortè ob eam rem acceptarunt. Et ita etiam docet Fagundez in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 8. c. 26. n. 41.

2. Sed non desinam hic adnotare affirmatiuam sententiam probabilem existimare Fagundez ubi supra n. 40. pro qua num. 39. adducit Rodriguez, Lopez, & Bannez: quia in prædictis casibus datur locus favori, seu gratificationi, vt aiunt, possessor enim Maioratus ex consanguineis potest præferre vnum, quem maluerit in æquali gradu. Item Administrator Capellæ potest eligere hoc monasterium præ illo, vt in eo ædificet, ac constituat Capellani cum suis emolumentis: & cæteris paribus potest eligere hunc pauperem præ illo, & idem ex suffragantibus ad Cathedras, quando oppositores sunt æquales: atqui illa prælatio pendet ex voluntate, libertate, & favore eligentis, quia non est debita huic determinatè personæ: poterat enim alter sine illius iniuria præferri, ergo videtur pretio aestimabilis, quia est valde utilis hominibus, & consequenter vendi potest.

3. Vnde ex his posset aliquis inferre, seclusa prohibitione iuris positivi vetantis & prohibentis munerum receptiones, quando dantur duo vota æqualia, posse iudicem licitè aliquid accipere pro electione partis, pro qua ferat sententiam. Et hanc opinionem præter Lessium à me in 3. part. tract. 5. resolut. 55. citatum probabilem esse putat nouissimè, Fagundez loco citato, numer. 34. & Ater Lusitanus Fragofo in Regim. Christ. Reipub. tom. 1. lib. 4. disputat. 9. num. 42. nec, & hic quibus etiam adde Trullench in Decal. tom. 2. lib. 8. cap. 1. dub. 6. numer. 10. Neque hæc opinio videtur leui inniti fundamento: quia illa sententia iusta non est debita huic parti determinatè: potest enim iustè index sine iniuria illius pro alia parte ferre sententiam, & lectio illius partis, pro qua est ferenda sententia,

Quæ hic est ref. antecess. §. Sed nec, & hic infra lege doctrinam §. seq. huius Resol. & aliorum eius annot.